

ΣΤΡΑΤΗΓΙΕΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΕΥΚΛΕΙΔΗ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟ

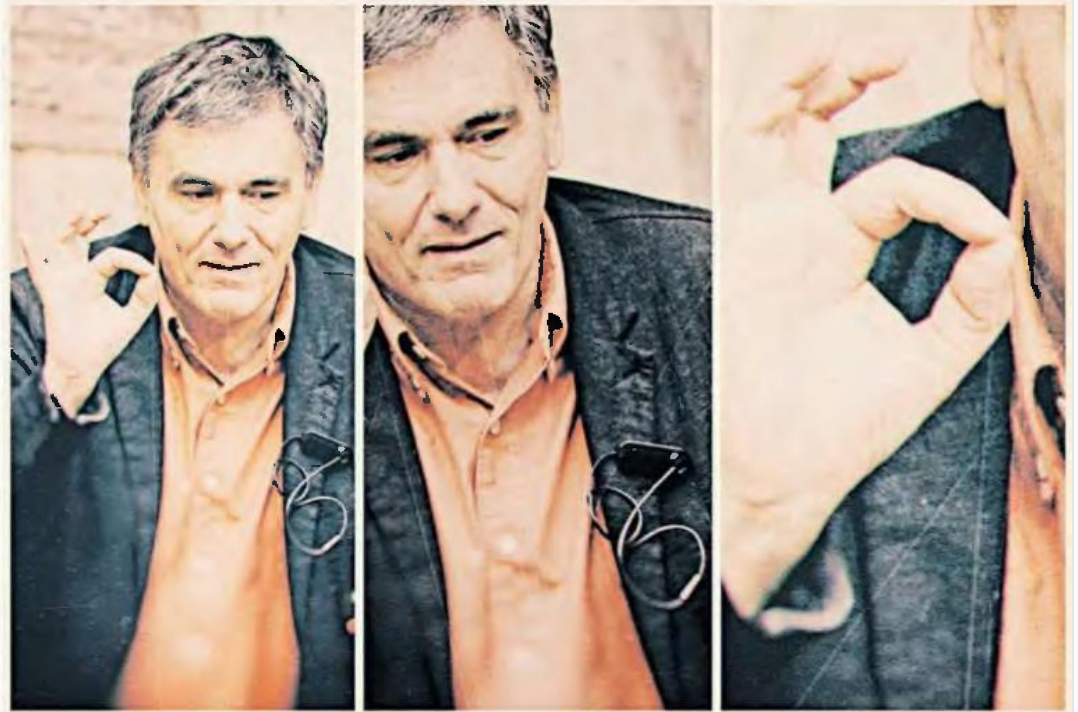
Ποιες είναι οι οικονομικές προοπτικές της Ε.Ε. έπειτα από μια δεκαετή οικονομική κρίση; Η ανάπτυξη, που είναι αναγκαία, όπως και εσείς αναφέρατε πρόσφατα, είναι δυνατόν να αναστραφεί ή θα δούμε σύντομα, όπως αρκετοί από δεξιά και από αριστερά ισχυρίζονται, τη διάλυση της Ε.Ε.;

Πρόσφατα η Κομισιόν και η Fed μείωσαν τις προβλέψεις τους για ανάπτυξη στις μεγάλες οικονομίες. Αυτή η αναγκαία ανάπτυξη συνδυάζεται με ακόμη χειρότερη επίδοση στο πεδίο των επενδύσεων. Οι επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια έχουν μειώσει δραματικά τις επενδύσεις τους σε κεφαλαιουχικά αγαθά: πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι οι καθαρές επενδύσεις σε κεφάλαιο παγκοσμίως μειώνονται. Αντί επενδύσεων στην πραγματική οικονομία, έχουμε την έκδοση ομολόγων για την επαναγορά μετοχών, για να αυξηθεί η χρηματιστηριακή αξία, ή επενδύσεις σε ομόλογα μηδενικής απόδοσης. Με λίγα λόγια, απαντούν στην, έστω και μικρή, αύξηση της ζήτησης όχι με επενδύσεις, αλλά με πρόσληψη χαμηλόμισθου εργατικού δυναμικού. Έτσι, οι μισθοί παραμένουν στάσιμοι ή αυξάνονται με ρυθμούς χαμηλότερους από την αύξηση της παραγωγικότητας, που επίσης είναι αναγκαία. Όπως επισημαίνει ο Michael Roberts, δυστυχώς έχουμε έναν κόσμο όπου αυξάνονται οι χρηματιστηριακές αποτιμήσεις σε ένα περιβάλλον χαμηλών επενδύσεων και χαμηλού ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας, ένα περιβάλλον όπου όλοι μπορούν να βρουν μια θέση εργασίας, κανένας όμως δεν μπορεί να εξασφαλίσει αξιοπρεπή διαβίωση και προοπτική για το μέλλον.

Για την Ελλάδα, το παραπάνω αναδεικνύει την αδυναμία μιας στρατηγικής που εστιάζει στις μειώσεις φόρων. Η στρατηγική του Τραμπ δεν απέδωσε: οι φόροι στις επιχειρήσεις μειώθηκαν (αυξήθηκε ο όγκος των φόρων μετά τη φορολογία, αλλά όχι το ποσοστό κέρδους), συγχρόνως όμως τα έσοδα μειώθηκαν και ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας είναι πολύ μακριά από τον υποσχόμενο. Αυτό που απομένει είναι μια αναδιανομή των πόρων προς τους πλούσιους. Αυτό είναι το μόνο που θα απομείνει και από τις υποσχέσεις της Ν.Δ., αν ποτέ κερδίσει τις εκλογές.

Για την Ευρώπη το παραπάνω σημαίνει στασιμότητα, ιδιαίτερα αν αναλογιστούμε και την περιφερειακή διάσταση των προβλημάτων, καθώς και την αδυναμία των ευρωπαϊκών θεσμών να αντιμετωπίσουν τέτοιου είδους θέματα. Σε αυτή τη φάση τουλάχιστον, μια ανάπτυξη που θα απευθύνεται στους λίγους είναι καταδικασμένη να μην είναι και βιώσιμη.

«Παραμένουμε ευρωπαϊστές, γιατί εκεί θα λυθούν προβλήματα όπως ο φορολογικός ανταγωνισμός, η κλιματική αλλαγή, τα δικαιώματα, ο ρατσισμός, ο εθνικισμός»

ΕΝΘΕΜΑΤΑ

Η συνταγή επίλυσης της οικονομικής κρίσης που επιλέγει χρησιμοποιεί τα εργαλεία που μας έφεραν σε αυτήν (νεοφιλελεύθερες πολιτικές-λιτότητα-εμμονή στη δημοσιονομική σταθερότητα). Η κρίση όμως σοβεί ακόμα. Αν αυτά ισχύουν, για ποιο λόγο δεν άλλαξε το μέγιστο της οικονομικής πολιτικής στην Ε.Ε.;

Χρειάζονται διαφορετικές πολιτικές και έχει μεγάλη σημασία η χρονικότητά τους. Αρχικά, βγαίνοντας από μια ύφεση, πρέπει να δώσεις έμφαση στη ζήτηση και γι αυτό εμείς επιλέξαμε μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση, όπως το ΚΕΑ, τα επιδόματα για το παιδί, την πολιτική στέγασης, την αύξηση του κατώτατου μισθού. Στην συνέχεια χρειαζόμαστε μέτρα ενίσχυσης της παραγωγής, όπως η βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών και των φορολογικών συντελεστών. Τέτοιου είδους μέτρα είτε υλοποιούνται ήδη είτε θα υλοποιηθούν στο άμεσο μέλλον, όπως περιγράφεται στην αναπτυξιακή μας στρατηγική.

Στην Ευρώπη, παρότι δεν υπάρχουν οι δημοσιονομικοί περιορισμοί που εμείς αντιμετωπίζουμε, οι πρωτοβουλίες είναι λιγότερες από τις αναγκαίες, και λαμβάνονται με μεγάλη καθυστέρηση και στα δύο επίπεδα.

Ενώ υπάρχει κάποια πρόοδος από την πλευρά της ζήτησης, όπως φαίνεται από την ατζέντα Merkel - Macron, είναι σαφώς κατώτερη των περιστάσεων, καθώς συζητάμε για εργασία χωρίς δημοσιονομικές μεταβιβάσεις, και άρα χωρίς μεγάλη σταθεροποιητική επίδραση. Είναι θετικό φυσικά ότι έχει ανοίξει η συζήτηση, όμως είναι άτολμη και η ταχύτητα απελπιστικά αργή.

Από την πλευρά της παραγωγής υπάρχουν φυσικά τα ταμεία συνοχής, αλλά δεν φτάνουν. Η δουλειά της Μαζουκάτου, και άλλων, αποδεικνύει τη σημασία των δημοσίων επενδύσεων στην ανάπτυξη και πώς ο ιδιωτικός τομέας παλαιότερα τις εκμεταλλεύτηκε σε δεύτερο χρόνο. Μια ενδιαφέρουσα ερώτηση είναι πως θα είχε αντιδράσει η οικονομία των ΗΠΑ, αν ο Τραμπ είχε εφαρμόσει μόνο την άλλη προεκλογική υπόσχεσή του - για ένα τεράστιο κύμα επενδύσεων σε υποδομές - και όχι αυτή των μειώσεων φόρων.

Στα «Ενθέματα» πριν κάποιες εβδομάδες είχαμε ένα μίνι αφιέρωμα στην Modern Monetary Theory. Η Stephanie Kelton, σύμβουλος του Μπέρι Σάντερς στα οικονομικά κατά την προεκλογική εκστρατεία του 2016, προτείνει ως αντικατάσταση του νεοφιλελεύθερου δόγματος την ΜΜΤ. Υποστηρίζει ότι το κράτος μέσα από την κεντρική τράπεζα και το υπουργείο Οικονομικών θα πρέπει να ρυθμίζει την ποσότητα χρήματος στην οικονομία, ακολουθώντας ελλειμματική πολιτική, προκειμένου να χρηματοδοτείται η πλήρης απασχόληση, μέσω πρωτοβουλιών και προγραμμάτων. Οι αντίπαλοί της, όπως μας πληροφορούν τα άρθρα που δημοσιεύσαμε, (εντός και φυσικά εκτός του Δημοκρατικού Κόμματος) θεωρούν πως είναι «συνταγή για καταστροφή» και πως, αν εφαρμοστεί, θα επέλθει υπερπληθωρισμός και οι ιδιώτες δεν θα εμπιστεύονται το νόμισμα και θα συναλλάσσονται σε άλλα νομίσματα. Ποια είναι η γνώμη σας για την ΜΜΤ; Μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική για την Ε.Ε.;

Αυτό που στην ουσία λέει η Kelton είναι ότι μια οικονομία με το δικό της νόμισμα μπορεί να χρηματοδοτήσει δημόσιες δαπάνες με νομισματική πολιτική (κόβοντας χρήμα δηλαδή). Ο περιορισμός είναι μόνο η δυνατότητα που έχει η οικονομία να απορροφήσει αυτή την αύξηση της ζήτησης. Άμα η οικονομία έχει πλεονάζοντες πόρους και καλά πρότζεκτ, με οικονομική ή/και κοινωνική απόδοση, τότε η αύξηση της ζήτησης δεν θα οδηγήσει σε αύξηση πληθωρισμού. Ο στόχος της είναι οι συντηρητικοί (με την δημοσιονομική έννοια) στην Αμερική, οι οποίοι εναντιώνονται στις περισσότερες δημόσιες δαπάνες (και ειδικά στις κοινωνικές), ρωτώντας για το πώς θα χρηματοδοτηθούν.

Στην Ευρώπη, βέβαια, αυτό θα συνιστούσε επανάσταση, μια και απαγορεύεται ρητά η νομισματική χρηματοδότηση από την ΕΚΤ. Θα χρειαζόταν αλλαγή καταστατικού και συνδυασμός της με μια πιο ριζοσπαστική προσέγγιση κοινής δη-

Αρχικά, βγαίνοντας από μια ύφεση, πρέπει να δώσεις έμφαση στη ζήτηση και γι αυτό εμείς επιλέξαμε μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση, όπως το ΚΕΑ, τα επιδόματα για το παιδί, την πολιτική στέγασης, την αύξηση του κατώτατου μισθού. Στην συνέχεια χρειαζόμαστε μέτρα ενίσχυσης της παραγωγής, όπως η βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών και των φορολογικών συντελεστών. Τέτοιου είδους μέτρα είτε υλοποιούνται ήδη είτε θα υλοποιηθούν στο άμεσο μέλλον, όπως περιγράφεται στην αναπτυξιακή μας στρατηγική

Ενώ υπάρχει κάποια πρόοδος από την πλευρά της ζήτησης, όπως φαίνεται από την ατζέντα Merkel - Macron, είναι σαφώς κατώτερη των περιστάσεων, καθώς συζητάμε για εργασία χωρίς δημοσιονομικές μεταβιβάσεις, και άρα χωρίς μεγάλη σταθεροποιητική επίδραση. Είναι θετικό φυσικά ότι έχει ανοίξει η συζήτηση, όμως είναι άτολμη και η ταχύτητα απελπιστικά αργή

Η δική μας κυβέρνηση έχει προωθήσει τη συνεταιριστική προσέγγιση, παραδείγματα κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, και τις ενεργειακές κοινότητες. Παραμένουν δύο ερωτήματα προς συζήτηση. Πρώτον, κατά πόσο τα μοντέλα αυτά αποτελούν ένα μόνο κομμάτι της λύσης ή μπορούν να γενικευτούν και να αποτελέσουν ένα συνολικό αντιπαράδειγμα; Δεύτερον, κατά τα πόσον υπάρχουν ζωντανές κοινωνικές ομάδες που θα τα αξιοποιήσουν;

μοσιονομικής πολιτικής με έκδοση ευρωμολόγων. Και αυτό είναι στην λογική μας ως

Αριστερά.

Αρκεί η Αριστερά να μην ξεχάσει ότι η απάντησή μας στην κρίση δεν μπορεί να είναι κατά κύριο λόγο ούτε ζήτημα δημοσιονομικής πολιτικής ούτε ένα νέο κύμα δημοσίων επενδύσεων, όσο σοβαρά και αν είναι και τα δυο. Πιο σημαντικό είναι η ευρωπαϊκή Αριστερά να συζητήσει εναλλακτικά μοντέλα παραγωγής που, βεβαίως, να αμβλύνουν συγχρόνως τους περιορισμούς στην δημοσιονομική πολιτική. Για παράδειγμα η δική μας κυβέρνηση έχει προωθήσει τη συνεταιριστική προσέγγιση, παραδείγματα κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, και τις ενεργειακές κοινότητες. Παραμένουν δύο ερωτήματα προς συζήτηση. Πρώτον, κατά πόσο τα μοντέλα αυτά αποτελούν ένα μόνο κομμάτι της λύσης ή μπορούν να γενικευτούν και να αποτελέσουν ένα συνολικό αντιπαράδειγμα. Δεύτερον, κατά τα πόσον υπάρχουν ζωντανές κοινωνικές ομάδες που θα τα αξιοποιήσουν; Για παράδειγμα, εν όψει των αυτοδιοικητικών εκλογών, έχουμε τα σχήματα αυτά που θα προβάλλουν τη σημασία των ενεργειακών κοινοτήτων για την τοπική οικονομία; Γιατί, αν δεν υπάρχουν αυτές οι ομάδες, αυτοί οι νόμοι θα μείνουν κενό γράμμα.

Φαίνεται πως στις επερχόμενες ευρωεκλογές η άνοδος του ευρωσκεπτικισμού, της εθνικιστικής Δεξιάς και Ακροδεξιάς θα είναι μεγαλύτερη από ποτέ στο παρελθόν. Κάποιες προβλέψεις μάλιστα φέρνουν την Ακροδεξιά στη δεύτερη θέση. Πώς μπορεί να ανταχθεί αυτή η πορεία; Μπορούν οι προοδευτικές δυνάμεις («κόκκινο-κόκκινο-πράσινο») να κερδίσουν πλειοψηφικά την εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων πολιτών;

Είμαστε και παραμένουμε ευρωπαϊστές, διότι δεν πιστεύουμε πια ότι σε εθνικό επίπεδο μπορούμε να λύσουμε πολλά από τα προβλήματα που μας αφορούν, όπως π.χ. ο φορολογικός ανταγωνισμός, η κλιματική αλλαγή, τα δικαιώματα, ο ρατσισμός, ο εθνικισμός κλπ.

Οι ευρωεκλογές του Μαΐου θεωρώ ότι θα είναι οι πιο σημαντικές από όσες έχουν πραγματοποιηθεί. Βρισκόμαστε απέναντι σε μία Ακροδεξιά και Δεξιά, οι οποίες σε αντίθεση με την αποτυχημένη σοσιαλδημοκρατική αντίληψη των Μπλερ, Σιμίτη και Σπέντερ, έχουν μάθει από την κρίση. Και έχουν μάθει ότι σε αυτά τα προβλήματα που δημιουργήσε η παγκοσμιοποίηση μπορεί να έχουν παρέμβαση, οργανώνοντας τη λαϊκή βάση που παραδοσιακά ανήκε στην Αριστερά, (π.χ. Ν.Γαλλία, Β. Αγγλία, Β. Ιταλία).

Οι ακροδεξιοί, λοιπόν, γνωρίζουν ότι ήρθε η στιγμή να ξαναχτίσουν μία συμμαχία πάνω στον εθνικισμό, το ρατσισμό, το σεξισμό - χωρίς όμως να χτυπούν το νεοφιλελευθερισμό. Το τελευταίο αποδεικνύεται από το πώς ψηφίζουν συστηματικά οι ακροδεξιοί στο ευρωκοινοβούλιο - κατά των δικαιωμάτων των εργαζόμενων, κατά μέτρων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής κλπ.

Σε αυτή την ατζέντα, όπου προτάσσουν το δίπολο κοινότητα - ταυτότητα στη βάση της μισαλλοδοξίας και του φόβου, και παράλληλα αφορίζουν την παγκοσμιοποίηση χωρίς να έχουν αντιπρόταση, η Αριστερά οφείλει να σταθεί απέναντι. Γιατί εμείς ξέρουμε πολύ καλά αυτό που ο κ. Μησοτάκης αγνοεί. Ότι η Ακροδεξιά δεν αναχαϊτίζεται με το να υποθετεί την ατζέντα της. Τουναντίον. Εμείς πρέπει να δώσουμε μία καινούργια έννοια στο τι σημαίνει κοινότητα, τι σημαίνει ασφαλής γειτονιά και δημοκρατικό σχολείο, ώστε να αισθάνεται ο κόσμος ότι ανήκει εκεί. Μια αριστερή κυβέρνηση έχει την ευθύνη και την υποχρέωση να κάνει μια κοινωνική πολιτική, η οποία βάζει για πρώτη φορά τα θεμέλια ενός κοινωνικού κράτους που στηρίζει και στηρίζεται στην κοινότητα. Είναι, όμως, η κοινότητα, η ταυτότητα και η αίσθηση που ανήκειν μόνο θέμα κοινωνικό ή μόνο οικονομικό; Όχι. Γιατί ο κόσμος, για να αισθάνεται ότι ανήκει σε μία κοινότητα, ότι έχει μία ταυτότητα και είναι πολίτης, πρέπει να έχει δικαιώματα και να αισθάνεται ότι μπορεί να επηρεάσει τα πράγματα και να δέχεται βοήθεια όχι μόνο σε εθνικό, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ευρωπαϊκή ταυτότητα, ο ευρωπαϊκός δημόσιος χώρος που λέει και ο Μπαλμπάρ, χρειάζεται κοινωνική γείωση. Για να έχω και ευρωπαϊκή ταυτότητα, πρέπει να αισθάνομαι ότι η Ε.Ε. με ακούει, με σεβεται, και προσπαθεί, στο μέτρο του δυνατού, τουλάχιστον να

μην βάζει εμπόδια στις άλλες ταυτότητες που έχω ή θέλω να αποκτήσω.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν κοινές διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στην Ακροδεξιά και σε μια απαραίτητη συμμαχία της προοδευτικής μερίδας της Σοσιαλδημοκρατίας, της Αριστεράς και των. Και σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Επείτα από την εκλογή Τραμπ βλέπουμε να εξελίσσεται ο εμπορικός πόλεμος μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας. Το υπουργείο Εμπορίου της Κίνας πριν κάποιους μήνες σε ανακοίνωση του θεωρούσε ότι πρόκειται για τον μεγαλύτερο εμπορικό πόλεμο που πυροδότησαν οι ΗΠΑ στην οικονομική ιστορία. Είναι δυνατόν να επιστρέψουμε σε προστατευτισμούς ή σε έναν ιδιότυπο οικονομικό εθνικισμό; Ποια πρέπει να είναι η θέση της Ε.Ε. κατά τη γνώμη σας σε αυτή τη σύγκρουση;

Νομίζω ότι αυτό το ζήτημα η Ευρώπη δεν το χειρίζεται άσχημα σε γενικές γραμμές. Το χειρίζεται ενωμένη, με αποφασιστικότητα αλλά χωρίς ακρότητες.

Όμως η Ευρώπη, αν θέλει να έχει ένα σοβαρό ρόλο στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, δεν πρέπει να είναι μόνο αμυντική. Έχει ήδη αρχίσει η συζήτηση για το αν θα πρέπει το ευρώ να είναι αποθεματικό νόμισμα. Κατά την άποψή μου, δεν μπορεί να διεκδικεί να είναι αποθεματικό νόμισμα και ταυτόχρονα να έχει μονίμως σταθερό πλεόνασμα στο ισοζύγιο πληρωμών έναντι όλων. Γιατί, αν η Ευρωζώνη επιμένει να έχει πλεονάσματα, αυτό έχει επιβραδυντικές συνέπειες για την παγκόσμια οικονομία. Δεν μπορείς, λοιπόν, να διεκδικείς μεγαλύτερο ρόλο ως οικονομικός χώρος, όταν δεν συντονίζεις τη δημοσιονομική πολιτική ανάμεσα στα κράτη-μέλη και αδιαφορείς για το παγκόσμιο επίπεδο ζήτησης.

Τι θέλω να πω: Οι Ευρωπαίοι πολιτικοί μας λένε ότι επιβραδύνεται η ανάπτυξη στην Ευρώπη, γιατί δεν είναι τόσο δυναμική η Κίνα ή κάποια άλλη περιοχή. Αυτή δεν είναι μια σοβαρή ανάλυση. Γιατί, όταν είσαι τόσο μεγάλος οικονομικός χώρος, εσύ επηρεάζεις την παγκόσμια ζήτηση και δεν μπορείς να την θεωρείς εξωγενώς δεδομένη. Συνεπώς, όταν υπάρχει υστέρηση, εσύ ως οικονομία πρέπει να καλύπτεις το κενό. Ένας αυξημένος ρόλος συνοδεύεται από αυξημένη ευθύνη.

Το Brexit θα γίνει πραγματικότητα με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο. Τι σηματοδοτεί για την Ε.Ε.; Πώς αλλάζουν οι ισορροπίες μεταξύ των κυρίαρχων κρατών; Είναι πιθανές και άλλες αποχωρήσεις κρατών από την Ε.Ε.;

Η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια πολύ σημαντική αρνητική εξέλιξη για την Ευρώπη. Με όρους οικονομικούς, το κόστος για την Ε.Ε. είναι σημαντικό, αλλά διαχειρίσιμο. Για το Ηνωμένο Βασίλειο είναι σαφώς μεγαλύτερο, καθώς η Ε.Ε. είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός της εταίρος.

Όμως, η αξιολόγηση του Brexit δεν πρέπει να γίνεται μόνο με όρους οικονομικούς, αλλά και σε όρους πολιτικούς. Παραφράζοντας τα λόγια της Λαίδη Μπράνκελ, στο θεατρικό έργο του Όσκαρ Ουάιλντ, το πρώτο διαζύγιο μπορεί να είναι δυστύχημα, το δεύτερο όμως αποτελεί απροσεξία! Τα επόμενα χρόνια θα αποδειχθεί αν το Brexit θα δημιουργήσει αποσχιστικές τάσεις ή αν θα δημιουργήσει τάση οι πολιτικοί στην Ευρώπη να αντιμετωπίσουν το ευρωπαϊκό εγχείρημα με μεγαλύτερη σοβαρότητα, και έτσι θα οικοδομηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο ένας δημόσιος χώρος, όπως αναφέραμε πριν. Ο Ευρωπαίος πολίτης σε κάθε γωνιά της Ευρώπης θα πρέπει να αντιληφθεί την ουσία της ευρωπαϊκής ταυτότητας, που πρέπει να συνδεθεί με την τοπική ταυτότητα του καθενός, καθώς και κάθε άλλη ταυτότητα που έχει. Μόνο έτσι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορέσει να πείσει τους πολίτες ότι η Ευρώπη λειτουργεί υποστηρικτικά και όχι αντιπαραθετικά με την τοπική ταυτότητα, και ότι η ευρωπαϊκή ταυτότητα είναι συνώνυμο της ενδυνάμωσης των πολιτών και της προόδου, και όχι ένα ξένο σώμα με αδιευκρίνιστο ρόλο και χωρίς σύνδεση με την καθημερινότητα του καθενός.

Είμαστε και παραμένουμε ευρωπαϊστές, διότι δεν πιστεύουμε πα ότι σε εθνικό επίπεδο μπορούμε να λύσουμε πολλά από τα προβλήματα που μας αφορούν, όπως π.χ. ο φορολογικός ανταγωνισμός, η κλιματική αλλαγή, τα δικαιώματα, ο ρατσισμός, ο εθνικισμός κ.λπ.

Τα επόμενα χρόνια θα αποδειχθεί αν το Brexit θα δημιουργήσει αποσχιστικές τάσεις ή αν θα δημιουργήσει τάση οι πολιτικοί στην Ευρώπη να αντιμετωπίσουν το ευρωπαϊκό εγχείρημα με μεγαλύτερη σοβαρότητα, και έτσι θα οικοδομηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο ένας δημόσιος χώρος

Κατά το πρώτο εξάμηνο της διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ βρεθήκατε στη στενή ομάδα διαπραγμάτευσης με τους Θεσμούς. Τι πήγε στραβά και ο ΣΥΡΙΖΑ δεν μπόρεσε να τηρήσει τις προεκλογικές του δεσμεύσεις; Έφταιξε το έλλειμμα δημοκρατίας και αλληλεγγύης της Ε.Ε.; Τι ρόλο έπαιξε η προετοιμασία του κόμματός σας σε σχέση με το τελικό αποτέλεσμα (υπογραφή τρίτου μνημονίου);

Ανατρέχοντας πολλές φορές στα γεγονότα, πιστεύω πλέον ότι εκτιμούσαμε λάθος την «κανονικότητα» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι δηλαδή θα λειτουργούσαν οι ιδιαιτερώς υποσχέσεις της Ένωσης για δημοκρατία και αλληλεγγύη

γύη μεταξύ των κρατών που συγκροτούν την Ε.Ε. Δεν εκτιμούσαμε ότι η παγκόσμια καπιταλιστική κρίση αποδομεί κάθε αρχή δημοκρατίας και ισονομίας. Αποδόμηση που βίωσαν η Ελλάδα και η Ιρλανδία, όπως και συνολικά η Νότια Ευρώπη. Δεν προβλέψαμε ότι κάποιες Βόρειες χώρες, με προεξάρχουσα τη Γερμανία (και τον Σοϊμπλε), επιθυμούσαν την έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ, μια έξοδο καταστροφική για την Ε.Ε. και δυσβάσταχτη για τη χώρα μας, ιδιαίτερα για τα λαϊκά στρώματα και τη μισθωτή εργασία. Αλλά, παραφράζοντας τον Πιραντέλλο, «έτσι είναι, αν έτσι νομίζουμε», με την έννοια ότι ο Σοϊμπλε υποεκτιμούσε τις συνέπειες που θα είχε η έξοδος της Ελλάδας στη συνοχή και την επιβίωση της ζώνης του ευρώ.

Με ρωτάτε για την προετοιμασία μας εν όψει της ανάληψης της κυβέρνησης. Σας απαντώ ότι κάναμε μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα προγραμματική εμβάθυνση, της οποίας ο πυρήνας της είναι η ταξική μεροληψία. Πιστεύω ότι τον πυρήνα του προγράμματός μας τον υπερασπιστήκαμε, παρά τις αντιξοές και εκβιαστικές συνθήκες του μνημονιακού προγράμματος. Μάλιστα, μετά την έξοδο, τον Αύγουστο 2018, είχαμε τις ευκαιρίες να το αναπτύξουμε περισσότερο, παρά την επιτήρηση και τα δυσβάσταχτα πλεονάσματα. Βέβαια, θα ήμουν άδικος με εμάς, αν δεν σημειώνα ότι αυτό έγινε δυνατό χάρη στην μείωση των στόχων των πλεονασμάτων και της ελάφρυνσης του χρέους, τα οποία πετύχαμε χάρη και στο δημοψήφισμα του Ιουλίου. Θα ήταν αδύνατο να αναπτύξουμε οποιαδήποτε πολιτική υπέρ των λαϊκών στρωμάτων με πλεονάσματα του 4,5% (όπως ήταν η δέσμευση της χώρας όταν αναλάβαμε). Και χωρίς τα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους οποιαδήποτε προσπάθεια εξόδου από την κρίση θα ήταν εκ των προτέρων καταδικασμένη.

Για να γυρίσω στο ερώτημά σας, πριν την ανάληψη της κυβέρνησης, δεν είχαμε συνειδητοποιήσει και τις δυσκολίες του ελληνικού αστικού κράτους, δηλαδή την έκταση της διαφθοράς, της παραοικονομίας, της φοροαποφυγής, της εξάρτησης του κράτους από ισχυρά επιχειρηματικά συμφέροντα. Αργήσαμε να καταλάβουμε ότι οι άλλοι είχαν «μεγεθος» και περισσότερα όπλα: μεγάλους δικηγόρους και λογιστές, μεγάλη τεχνολογία, την ισχύ και τα μέσα να επιβάλουν τα συμφέροντα τους. Αυτή είναι μια μάχη που η έκβαση της δεν έχει κριθεί, χρειαζόμαστε, όμως, πολιτικό χρόνο, δηλαδή μια δεύτερη κυβερνητική θητεία.

ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΠΗΡΕ Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΟΓΓΑΣ